

POLM203 Съвременни международни проблеми

ЕС като фактор за регулиране на
конфликти

ЕО/ЕС като фактор в регулиране на конфликти

- ▶ ЕО/ЕС – един от новите актьори в сферата на регулиране на конфликти:
- ▶ Причини:
 - ❖ До началото на 90-те г. ЕО/ЕС се възприема и развива преимуществено като икономическа общност и съюз
 - ❖ Ангажирането на Общността с конфликти вътре в страните членки или извън нейните граници е ограничено:
 - ✓ Специални програми за Северна Ирландия и Източен Тирол

ЕО/ЕС като фактор в регулирането на конфликти

- Едва с края на Студената война и на двуполюсния свят ЕО започва да се развива и да търси своята роля като значим актьор в МО и в регулирането на конфликти:
 - ❖ Промяна в международната среда и поява на нови рискове за сигурността/етнически и вътрешнодържавни конфликти/
 - ❖ Значимост на ЕО – икономическа значимост, привлекателност за СЦИЕ
 - ❖ Стремех на ЕО да изгради цялостна политическа общност и да заяви самостоятелна роля в МО след края на Студентата война
- Израз на тези процеси става ДЕС от Маастрихт 1992 г.

ЕО/ЕС като фактор в регулиране на конфликти

- ▶ За период от 20 г. подходите на ЕО/ЕС по отношение на регулирането на конфликти търпи значими промени:
 - ❖ 1990 – 2000 г.: преди всичко дипломатически подход в контекста на т.нар. “мека сила”
 - ❖ След 2000-та г.: постепенно изграждане на инструменти и механизми за регулиране на конфликти и обвързване с т.нар. “всеобхватен подход”
- ▶ Тази динамика и относителния успех или неуспех на ЕО/ЕС в регулирането на конфликти може да се проследи в поредица от “случаи”:
 - ❖ *конфликтите в бивша Югославия, Афганистан, Ирак, ангажиментът на ЕС с Африка.*

Политиката на ЕС в ЮИЕ – 1

- ▶ Идеи и инициативи за изграждане на Единна Европа, които включват и ЮИЕ (активно ангажиране с възникването на нови държави и постюгославското пространство)
- ❖ септ. 1991 г. комисия Бадинтер, създадена на конференцията в Хага
- ▶ Конфликтите в постюгославското пространство се приемат като европейски проблем (създаване на инструменти и механизми за регулиране на югославските конфликти):
 - ❖ 2 юли 1991 г. Център за предотвратяване на конфликти във Виена;
 - ❖ Предложение от 1991 г. в рамките на СССЕ за свикване на среща на страните членки, ако в една от тях възникне извънредна обстановка;
 - ❖ Предложение за създаване на посредническа мисия за уреждане на конфликти, от януари 1991 г. на конференция на СССЕ в Малта

Политиката на ЕС в ЮИЕ – 2

- Проверка на ефективността на институциите на ЕО:
1991–1992 г. поредица от дипломатически инициативи, свързани с разпадането на СФРЮгославия и признаването на новите държави
 - ✓ 7 септ. 1991 г. Мирна конференция за Югославия в Хага;
 - ✓ 14 февр. 1992 г. Международна конференция за БиХ в Сараево, председателствана от португалеца Хосе Кутилейро;
 - ✓ 17 март 1992 г. “План Кутилейро” – предвижда създаване на независима държава в рамките на републиката, съставена от 3 части, основани на национален принцип;
 - ✓ 28 април 1992 конференция в Лисабон;
 - ✓ 27 август 1992 г. Лондонска конференция, председателствана от лорд Карингтон и съпредседатели Сайрас Ванс, като представител на ООН и лорд Оуен, като представител на ЕО;
 - ✓ 3 септ. 1992 г. учредяване на Международна конференция за Бивша Югославия (МКБЮ) – разширява кръга на международните фактори, ангажирани с регулирането на конфликтите в постюгославското пространство)
- Опит за утвърждаване на политическото сътрудничество в ЕС – ОВППС (обща външна политика и политика за сигурност) и ОПСО (обща политика за сигурност и отбрана)

➤ От декември 2005 г. силите на НАТО в БиХ са заменени от еврокорпус – военен контингент на ЕС

Условия за интеграция на балканските държави

1. Универсални – критериите от Копенхаген (1993)
 - ✓ **Политически** (Преминаване от тоталитарна към демократична политическа система. Зачитане правата на малцинствата)
 - ✓ **Икономически** (Преминаване от планова към пазарна икономика)
 - ✓ **Социални** (хармонизиране на законодателството и изграждане на гражданско общество)
 - ✓ ЕС трябва да е в състояние да приеме съответната страна, без да се наруши темпа на интеграционните процеси
2. Специфични за Западните Балкани – Споразумения за асоцииране и стабилизиране
 - Включват допълнителни изисквания, свързани с разрешаване на спорни териториални и гранични проблеми на новите държави в постюгославското пространство и изграждане на добросъседски отношения
 - 1997 г. – ЕС въвежда **Регионалния подход** за Западните Балкани.

Интеграция на Западните Балкани

- **Процес на стабилизация и асоцииране от 1999 г.** представлява политическата рамка на Европейския съюз за държавите от Западните Балкани през целия период на тяхното евентуално присъединяване.

Има **три цели**: 1) стабилност и плавен преход към пазарна икономика, 2) подпомагане на регионалното сътрудничество и 3) перспективата за присъединяване към Европейския съюз.

Той **помага** на страните в региона да изградят възможност за приемането и осъществяването на Европейските стандарти, включително Европейското законодателство на Общността, както и международните стандарти.

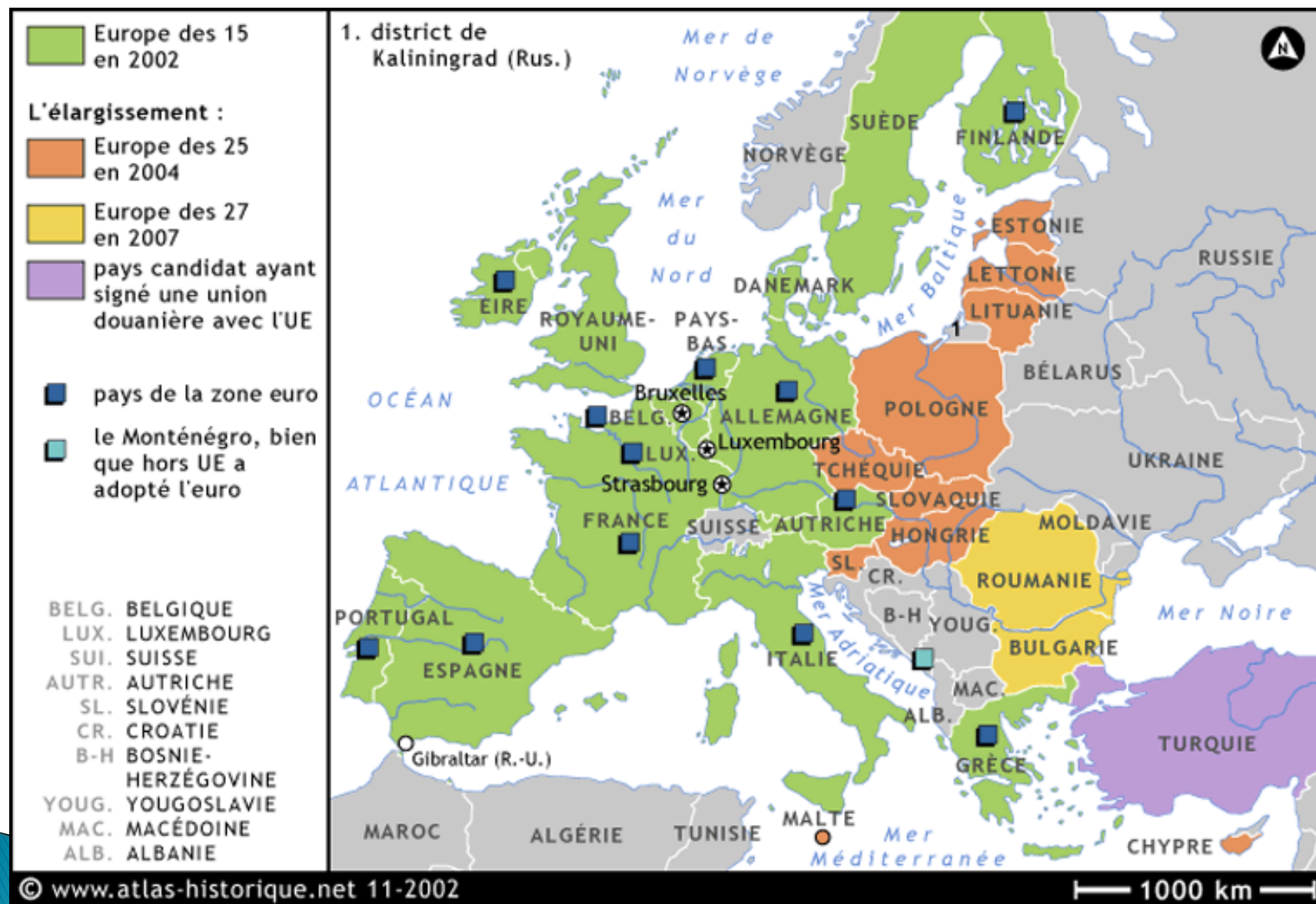
Процесът на стабилизация и асоцииране е базиран на увеличаващо се партньорство, в което Европейският съюз предлага комбинация от **търговски отстъпки** (автономни търговски мерки), икономическо и финансово подпомагане (програма на CARDS) и договорни отношения (Споразумения за стабилизация и асоцииране).

Всяка държава (индивидуално) се придвижва напред на базата на изпълнението на нейните задължения в рамките на процеса за стабилизация и асоцииране. Годишните доклади за напредъка оценяват готовността на страните от Западните Балкани да се придвижат по-близо до Европейския съюз.

Интеграция на Западните Балкани

- **Среща в Загреб (2000 г.)** – формулира инструменти на Процеса на стабилизация и асоцииране.
- **Европейски съвет във Фейра (юни 2000 г.)** потвърждава, че всички страни от Западните Балкани притежават перспектива за бъдещо членство в ЕС.
- **Европейски съвет в Солун и Програмата от Солун (2003 г.)** въвежда редица нови инструменти в подкрепа на процеса на реформа в страните от Западните Балкани и начин за приближаването им към Европейския съюз (напр. Европейско партньорство като продължение на Партньорство за присъединяване)
- **“Западните Балкани по пътя им към Европейския съюз: укрепване на стабилността и увеличаване на просперитета”** – Комюнике на Европейската Комисия (януари 2006 г.), с което се оценява осъщественият напредък след провеждането на срещата в Солун и се определят конкретни мерки за въвеждането на политиката на Европейския съюз за Западните Балкани и нейните инструменти.
- **От май 2006 до края на 2012 г.** – забавяне на процеса на присъединяване

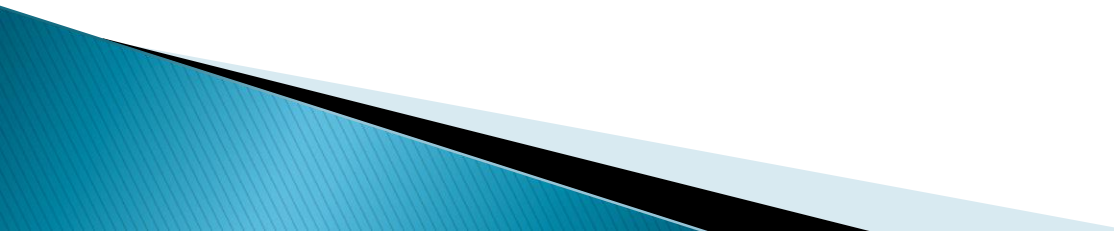
ГЕОПОЛИТИЧЕСКИ КОНТЕКСТ НА РАЗШИРЯВАНЕТО на ЕС 2009 г.

ЕС и конфликта в Косово

- ▶ Потвърждение на неефективността на съществуващите инструменти и механизми
- ▶ Въпреки промените в ДЕС от Амстердам:
 - ❖ Бавна реакция и невъзможност да се изгради единна позиция на ЕС
 - ❖ Залага се на подходи към конфликта, които са сходни с тези от периода 1990–94 г.
 - ❖ ЕС е в състояние да прилага цивилна стратегия и дипломатическа стратегия за арегулиране на конфликта
 - ❖ Но не е в състояние да предприема военни действия за разрешаване на конфликта
- ▶ След приключването на военните действия цивилните и гражданските стратегии на ЕС показват своята значимост.
- ▶ Изводи за ЕС: нуждае е се от цивилни, но и от военни инструменти за да играе значима роля в разрешаването на международни кризи и конфликти.

ЕС и Афганистан

- ▶ Далеч по-голяма способност и готовност на ЕС:
 - ❖ Обща декларация на ЕС в подкрепа на САЩ
 - ❖ План на ЕС за действие
 - ❖ Военно участие на страните-членки в рамките на НАТО
 - ❖ Мисия на ЕС в Афганистан по изграждане на мира – цивилни измерения
-

Последващо развитие

▶ *Европейска стратегия за сигурност 2003 г.:*

- ❖ изработена под ръководството на Х.Солана и е приета като официална доктрина на ЕС през декември 2003г.
- ❖ определят глобалните заплахи
- ❖ утвърждава се „всеобхватния подход” като предпочитан от европейските страни
- ❖ прокламира се взаимодействието между съществуващите международни организации като алтернативен подход на неформалните „коалиции на желаещи”
- ❖ подчертава и ангажирането на ЕС в съседните райони – Западните Балкани, Средиземноморието, Черноморско-каспийската зона, предимно чрез превенция на кризисните ситуации.